Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

LAPIN LIITTO

PYHÄ-LUOSTON VASTUULLISUUSPÄIVÄ 26.9.2025

Kuntien rooli ilmastokestävyydessä Kestävän kasvun ohjelman toimenpide-ehdotukset Pyhälle

Mari Lakela, kestävyys- ja ilmastoasiantuntija

Sari Niemi, elinvoimajohtaja

Pelkosenniemen kunta

Pelkosenniemen kestävän kasvun ohjelma

- Hankeaika **1.8.2024-31.12.2026**
- Rahoitus: Euroopan Unionin osarahoittama EAKR, Lapin Liitto, Pelkosenniemen kunta
- Kustannusarvio yht. 199 063 €
- Kunnan osuus 39 813 €, EU:n osuus 159 250 €
- Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027-ohjelma
- Juha-Pekka Snäkin -> Mari Lakela
- Miia Taivalantti

Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

LAPIN LIITTO

Kuntien rooli ilmastokestävyydessä?

- Kunnilla on kaavoitusmonopoli - voivat ohjata maankäyttöä, mutta maanomistajuus voi olla hyvin hajautunutta
  - Pyhän matkailualueen osayleiskaavatyö 2025-
  - Vakituisen ja vapaa-ajan asumisen joustavoittaminen
  - Ympärivuotisen matkailun vetovoiman kasvattaminen
  - Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja sopeutuminen: ekosysteemipalveluiden, viherkäytävien ja suoja-alueiden turvaaminen

- Kunnat ohjaavat ja valvovat rakentamista
  - rakennusjärjestys, kaavamääräykset, rakennustapaohjeet

- Kunnallistekniikan rakentaminen ja ylläpito
  - Hajautetumpi vastuu ja ylläpito, esim. Sähköyhtiöt
  - Kriittinen infra ja huoltovarmuus

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osaraholttama
LAPIN LIITTO

Kuntien rooli ilmastokestävyydessä?

- Yritysten tukeminen ja elinkeinorakenteen monipuolistaminen
- Asukkaiden hyvinvointi, terveys ja turvallisuus (lakisääteinen hytetu-työ)
- Osallisuus – pirullisen ongelman “ratkaisemiseksi” tarvitaan yhteistä tilannekuvaa, vaihtoehtojen puntarointia ja kaikkien toimijuutta
  - Yhteinen toimijuus voi lievittää myös ilmastohuolta ja lisätä toivoa, sisäisen eheyden vahvistaminen
- Oppimisen ja paikallisten kokeilujen edistäminen

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osaraholttama
LAPIN LIITTO

Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

LAPIN LIITTO

Työpaketit

1. KESTÄVÄN KASVUN JA SOPEUTUMISEN KOKONAISSUUNNITELMA

Laaditaan Pyhän matkailualueelle kestävyys- ja sopeutumistoimien kokonaissuunnitelma, huomioiden alueen yleiskaavoitus sekä Pyhäjärven valuma-alueen toiminnot

Pilotit

2. ELINKEINOJEN SOPEUTUMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN

Tunnistetaan elinkeinojen sopeutumistarpeet ilmastonmuutokseen ja luodaan sopeutumissuunnitelma elinkeinojen näkökulmasta

3. VUOROPUHELUN KEHITTÄMINEN

Kehitetään kuntalaisten, vapaa-ajan asukkaiden, yritysten, yhteisöjen ja kuntaorganisaation valmiuksia avoimeen keskusteluun käyttäen osallistavia suunnittelukäytäntöjä

Pyhäjärvi näkökulmana suunnittelussa

Kestävän kasvun ohjelma antaa ympäristönäkökulmaa juuri käynnistyneeseen Pyhän matkailualueen osayleiskaavaprosessin suunnitteluun. Näkökulmassa huomioidaan Pyhäjärven ominaisuudet ja sen ekologisen tilan herkkyys.

Valuma-aluelähtöinen maankäytön suunnittelu edustaa kestävän kehityksen mukaista suunnittelutapaa.

Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

Miksi valuma-alueen huomioiminen on tärkeää?

Vesistön hyvinvointi kiteyttää sen valuma-alueella tapahtuvien toimintojen ympäristövaikutuksia. Valuma-alueen sisällä oleva **uomasto** kytkee toisiinsa alueella sijaitsevat toiminnot, kuten rakennetun ympäristön hulevesineen, maa- ja metsätalouden, teollisuuden jne.

Toiminnoista aiheutuu kuormitusta, jotka valuvat uomia pitkin valuma-alueen päävesistöön. Kuormitus vaikuttaa vesistön ekologiseen tilaan ja voi aiheuttaa esim. rehevöitymistä ja muuta saastumista.

Kuva: SYKE

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osarahoittama
LAPIN LIITTO

Pilottikohteet konkreettisina toimina alueella tukemassa kestävyysajattelua

PYHÄJÄRVEN KELLUVA KOSTEIKKO

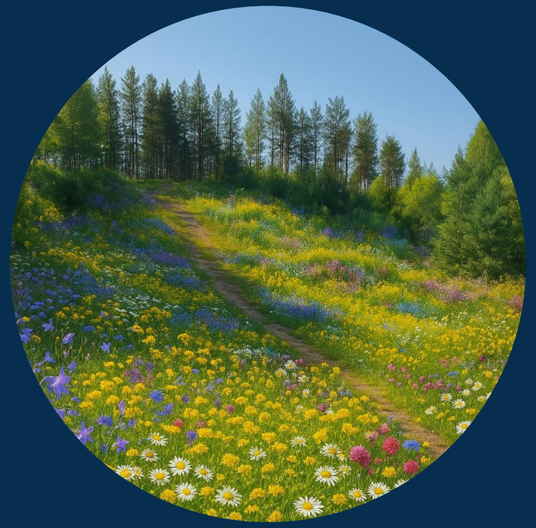

PULKKAMÄEN MONIMUOTOISUUSNIITTY

LIIKEKESKUKSEN VIHERRYTTÄMISSUUNNITELMA

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osarahoittama
LAPIN LIITTO

Kelluva kosteikko

Kelluvat kosteikot ovat vesistön pinnalle sijoitettavia ja pohjaan ankkuroitavia rakenteita, joilla pyritään hillitsemään leväkukintoja ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta. Toteutus kesä 2026.

- rehevöityviin vesistöihin
- soveltuu etenkin sinileväkukintojen esiintyvyysalueille
- elävät mikrobit kilpailevat liukoisista ravinteista levien kanssa ja lisääntyneen kilpailun myötä leväkukinnat vähenevät
- elinympäristöjä erilaisille vesieliöille ja linnuille

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osarahoittama
LAPIN LIITTO

Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

LAPIN LIITTO

Pulkkamäen monimuotoisuus-niitty

Metsäinen niitty kunnan tontille Pyhäntien varrella sijaitsevalle pulkkamäelle

Toteutus syksy 2025 opiskelijatyönä

- maanmuokkaustyöt, monivuotisten kylvöt; kevät 2026: yksivuotisten kylvöt ja täyttökylvöt, niitto

- lisää monimuotoisuutta
- maisema-arvon kohennus
- kesämatkailua ajatellen pysähdyspaikkana toimivalle alueelle lisätään toiminnallisuutta: niittybingo lapsille

Liikekeskuksen viherryttäminen

Suunnitelma liikekeskuksen alueelle, toteutus kevät-kesä 2026

- vihreä infrastruktuuri auttaa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa
  - mikroilmaston puhdistus
  - varjot, tuulisuus, paahteisuus
  - katupuut, viherseinät

- ehkä yhteistyö luovien alojen kanssa: vihreä taideinstallaatio?

Pelkosenniemi
Euroopan unionin osarahoittama
LAPIN LIITTO

TYÖPAKETTI 2.

Elinkeinojen sopeutuminen

Matkailun ympärivuotistaminen, toimialasymbioosit sekä sosiaalinen kestävyys saivat kannatusta toimijoiden parissa

- 10 työpajaa / keskustelutilaisuutta / tapahtumaa, joiden avulla on kartoitettu elinkeinotoimijoiden sopeutumiseen liittyvää resilienssiä
- Elinkeinot: matkailu, maa- ja metsätalous, porotalous, keräily sekä luovat alat
- Ilmastonmuutos koskee kaikkia
- Muutokset myönteisiä ja kielteisiä, osa ahdingossa
- Toimialojen keskinäisriippuvuus!

Tietoa ja kokemuksia ilmastonmuutoksen vaikutuksista alueelta löytyy ja toimijat ovat pääasiassa valveutuneita toimissaan sopeutumista ajatellen.

Ajantasainen tieto ja keskustelu tukevat toimijoita, vaikka kenelläkään ei ole valmiita ratkaisuja.

TYÖPAKETTI 3

Vuoropuhelun kehittäminen

Tule mukaan!

Pelkosenniemi

Euroopan unionin osarahoittama

LAPIN LIITTO

Pyhän matkailualueen kehittämis- ja sopeutumissuunnitelman visiotyöpaja I
29.10.2025 klo 16.30–19

Pyhän matkailualueen kehittämis- ja sopeutumissuunnitelman visiotyöpaja II
25.11.2025 klo 16.30–19

Tilaisuuden ovat avoimia ja tarkoitettu kaikille Pyhän alueen kehittämisestä kiinnostuneille asukkaille, vapaa-ajan asukkaille, maanomistajille ja yrittäjille. Tilaisuuksissa pohjustetaan Pyhän osayleiskaavatyötä ja alueen kestävää kasvua ja sopeutumista.

Järj. Pelkosenniemen kunta / Sweco Oy ja Oikeudenmukainen ja vastuullinen päätöksenteko Lapissa -hanke

Tulossa myös valuma-alueretki Ely-keskuksen ja PUHTO-hankkeen kanssa

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

PUHTO

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

SWECO

Kiitos!
Pelkosenniemi
Euroopan unionin
osarahoittama
LAPIN LIITTO